

τρείας σύγγραμμα, κατὰ δὲ Γεώργιον τὸν Τραπεζούντιον, ὁ αὐτὸς Γεμιστὸς, ἐνῶ μετὰ δεκαετίαν εἰργάζετο ἐπισήμως ἐν Φλωρεντία ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, δὲν ἐσυστέλλετο νὰ λέγῃ ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐνιαυτῶν θρησκεία νέα θέλει ἐπικρατήσῃ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, οὐχὶ ἡ χριστιανικὴ, οὐχὶ ἡ μωαμεθανικὴ, ἀλλ' ἄλλη τις μικρὸν διαφέρουσα τῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ εὐθύτης τῶν χαρακτήρων καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν πεποιδήσεων δὲν ἦσαν τὰ κυριώτερα προτερήματα τῶν τότε ἀνθρώπων· καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι, καθ' ὅσον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν σφζομένων τῆς περὶ νόμων συγγραφῆς, ὁ Γεμιστὸς ἐπρέσβευε περὶ τῆς φύσεως τῆς θεότητος ἀρχὰς τινὰς ἥμισα συμβιβαζόμενας πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ παραδόξως συγγενεὶς πρὸς τὴν εἰδωλολατρειάν ἢ τοῦλάχιστον πρὸς τὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀποστάτου δοθέντα εἰς αὐτὴν τύπον. Ἄλλ' ἄφ' ἐτέρου μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ Γεννάδιος καὶ ὁ Τραπεζούντιος ἦσαν προσωπικοὶ τοῦ Γεμιστοῦ ἐχθροὶ καὶ ὅτι ἀπίθανον δὲν εἶναι οὗτος, διτιδήποτε περὶ θεότητος πρεσβεύων, νὰ μὴ ἐχωρίζετο διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας, νὰ μὴ ἐνόμιζεν ἄτοπον τοῦ νὰ ἐργάζεται τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν προσδοκωμένην κοινὴν σωτηρίαν καὶ πρὸ πάντων νὰ μὴ συνέλαβε ποτὲ σπουδαίως τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ γίνῃ ἰδρυτὴς νέου θρησκευάματος.

Ἡ πλειότερα ὅμως πάντων τούτων ἐξακρίβωσις δὲν ἀνήκει εἰς τὴν παρούσαν γενικὴν συγγραφὴν· ὅθεν ἀρκούμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διατριβὴν τοῦ ὁ Γεμιστὸς συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν αὐτόθι ἀναζωπύρησιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Διετέλεσεν εἰς σχέσεις μετὰ πολλῶν λογίων ἢ ἄλλως ἐπισήμων ἀνδρῶν καὶ ἰδίως ἠξιώθη τῆς εὐνοίας τοῦ Κοσμᾶ Μεδίκου, εἰς ὃν ἐξήγει τὰ ὄλας ἄγνωστα τοῖς Ἰταλοῖς μυστήρια τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος. Τοιαύτην δ' ἐπροξένησε διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐντύπωσιν εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἄρχοντα τῆς Φλωρεντίας ὥστε ἔκτοτε λέγεται οὗτος συλλαβὸν τὴν ἰδέαν νὰ ἰδρῦσῃ τὴν πλατωνικὴν αὐτοῦ Ἀκαδημίαν. Τότε δὲ ὁ Γεμιστὸς προτραπείς ὑπὸ πολλῶν καὶ πιθανώτατα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μεδίκου συνέταξε τὴν μικρὰν πραγματείαν περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀριστοτελικῶν καὶ πλατωνικῶν δογμάτων, δούς οὕτως ἀφορμὴν εἰς τὴν μεταξὺ τῶν δύο σχολῶν συζήτησιν, ἣς ἐπὶ μακρὸν διαρκέσασα ἐπήγαγεν ἐπὶ τέλους τὴν πτώσιν τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τοσοῦτον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἀκμασάσης σχολαστικῆς. Καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν ταύτης τῆς πραγματείας, καθ' ὄλας τὰς πιθανότητας, ὁ Γεμιστὸς μετωνομάσθη Πλήθων, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγεν, ἀπλῶς διότι τὸ ὄνομα Πλήθων ἦτο ἀττικώτερον, ὡς δὲ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἔβεβαίουν, ἵνα προσεγγίση ὅσον ἔνεστιν εἰς τὸ τοῦ Πλάτωνος ὄνομα. Ἐπανελθὼν δ' ἐξ Ἰταλίας εἰς Σπάρτην ὁ Γεμιστὸς ἢ Πλήθων ἐνησχολήθη περὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ περὶ νόμων συγγραφῆς, καθ' ὅσον ηῦκαίρει ἀπὸ τῶν δικαστικῶν καθηκόντων τὰ ὅποια ἦτο ἐπιτετραμμένος.

Ἐν τούτοις, ἐπαναλαμβάνοντες τὴν περὶ τῶν πελοποννησιακῶν καὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πραγμάτων ἐκθεσιν ἡμῶν, παρατηροῦμεν ὅτι οὐ μόνον ἢ μεταρρυθμίσις τοῦ Γεμιστοῦ δὲν ἐξετελέσθη, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶδομεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἐνεργηθέντα ἐν Πελοποννήσῳ ἐλάχιστα συνετέλεσαν εἰς τὸν κυριώτατον σκοπὸν τῆς κατὰ τῶν Τούρκων ἀμύνης, πρὸ πάντων διὰ τὰς ἀδιαλείπτους διενέξεις εἰς ἃς ἐξηκολούθουν διατελοῦντες οἱ ἡμέτεροι πρὸς τε τοὺς Ναυαραίους καὶ πρὸς τοὺς Ἐνετούς. Ὁ τῶν Ναυαραίων ἡγεμὼν Κεντουριώνης Ζαχαρίας, βλέπων τὴν ὑπεροχὴν ἣν ὁ ἑλληνισμὸς ἔλαβεν ἐν τῇ χερσονήσῳ, ἐβουλεύετο νὰ παρχωρήσῃ τὰς ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένης χώρας ὅτε μὲν εἰς τὴν Γένουαν, ἣς ἦτο πολίτης, ὅτε δὲ εἰς τοὺς Ἰωαννίτας τῆς Ρόδου. Οἱ Ἐνετοὶ κατέλαβον

